

Headshaking

'Mijn bijdrage zal meer vragen dan antwoorden oproepen', waarschuwt

Stefan Alen, kinesitherapeut, acupuncturist en (paarden)osteopaat.

Het voorgelegde 'probleem' is dan ook niet eenvoudig. Headshaking brengt eigenaren, berijders en de veterinaire geneeskunde tot wanhoop.

Regulier onderzoek richt zich op het uitsluiten van oorzaken, waarna in slechts tien procent van de gevallen genezing mogelijk is.

TEKST & FOTO: MARJET BOSMA

Er zijn paarden die alleen in het groene seizoen in min of meerdere mate ongecontroleerd hun hoofd schudden; omhoog, omlaag, roterend of in een combinatie van deze vormen. Ook schuren, met de neus langs de voorbenen wrijven, het hoofd omhoog gooien of het van prikkels door licht, warmte en wind ontwijken komen voor. De reguliere veterinaire geneeskunde ziet seizoensgebonden hoofdschudden als

het beginstadium. Als de aandoening zich voortzet, gaat headshaking in de helft van de gevallen het leven van het paard beheersen. Tijdens het werk, met name bij het berijden, kan het ongecontroleerde hoofdschudden toenemen. Dergelijke paarden rijden kan tot gevaarlijke situaties leiden. Soms is berijden zelfs onmogelijk.

Oorzaken

De reguliere veterinaire geneeskunde maakt onderscheid tussen valse en differentiële oorzaken. Onder de valse oorzaken worden rijproblemen, een niet-passend hoofdstel of bit, gebitsproblemen, kreupelheid of een aanwijsbaar rugprobleem geschaard. Als het secundaire probleem is opgelost, zou ook het hoofdschudden verleden tijd moeten zijn. Daarna blijven er nog 58 'oorzaken' over, waarvan in maximaal tien procent van de gevallen binnen de reguliere geneeskunde een feitelijke diagnose kan worden gesteld en een therapie worden voorgeschreven.

'We moeten op zoek gaan naar de grootste gemene deler', zegt Stefan Alen. 'Dat is niet de instelling van de reguliere geneeskunde, waarin veterinairen eerder zullen trachten het symptoom te onderdrukken. De rug van het paard, bijvoorbeeld, is een geïntegreerd deel van het lichaam. In de wervel-

zuil zijn de wervels met elkaar verbonden, maar ook met de ribben, het bekken, de schedel en wat nog belangrijker is, met de ledematen en zelfs met de organen.'

Alen: 'Elk anatomieboek van de klassieke geneeskunde legt een verband tussen de individuele ruggenwervels en organen. Als een patiënt met hartritmestoornissen een osteopaat raadpleegt, zal die de klacht vaak toeschrijven aan een blokkering van de vierde ruggenwervel. De reguliere hartspecialist echter zoekt de oorzaken in het hart zelf en schrijft vanuit dat perspectief een therapie voor, terwijl hij uit hetzelfde klassieke anatomieboek heeft geleerd dat er een verband bestaat met die vierde ruggenwervel. Dat de klassieke geneeskunde de osteopatische behandelingswijzen van de ruggenwervels in relatie tot organen in twijfel trekt, is op zijn minst verbazingwekkend.'

Sluitsteen

Alen: 'Wat oorzaken worden genoemd, zijn vaak slechts uitlokkende factoren. Een osteopaat wil het paard in zijn geheel bekijken. Door palpatie zoekt hij de blokkades in het lichaam. In de behandeling van headshaking hecht hij veel waarde aan de eerste nek-wervel, het atlanto-occipitaal gewricht, net achter de oren van het paard. Misschien is dit wel de sluitsteen in het syndroom headshaking. De beweging van het hoofdschudden bevindt zich in deze zone, alsof het paard wil aangeven dat hem daar iets hindert. Hier eindigen ook de rugspieren. Iedere spierspanning in de rug heeft invloed op dit wervelgewricht. Kopschuwheid of het niet mogen aanraken van de oren kan in die richting wijzen. Kopschuwheid komt ook voor bij paarden waarbij rugklachten de belangrijkste schakel in headshaking vormen. Ook neurologisch is deze wervel zeer belangrijk. Van hieruit vertrekken verschillende zenuwbanen, die in het hoofd allerlei functies regelen.'



Foto: Arnd Bronkhorst

Drielingzenuw

In de humane geneeskunde kent men trigeminus-neuralgie. Deze kwaal veroorzaakt één van de ergste pijnen waaraan mensen kunnen lijden. Bij sommige headshakers kan volgens de reguliere veterinaire geneeskunde een verband tussen het ongecontroleerde hoofdschudden en een aandoening aan de zogeheten drielingzenuw worden gelegd. Het betreft de zenuw die, indien neurologisch onderzoek in die richting wijst, bij mensen aangezichtspijnen veroorzaakt. De naam is afgeleid van de drie uitlopers die naar verschillende delen in het gezicht leiden. In een onderzoek bij paarden in 2000 reageerde 65 procent van de paarden zeer positief op lokale verdoving van één van de takken, de nervus ethmoidalis. Enige terughoudendheid bij paardenhouders die nu de oplossing voor het hoofdschudden denken te hebben gevonden, is op haar plaats. Allereerst moet net als bij mensen een verband worden gelegd tussen headshaking en de aandoening aan de drielingzenuw. Toch vindt ook Alen dat de drielingzenuw een sleutelrol in headshaking kan spelen. Aan de andere kant nuanceert hij zijn eigen conclusie: 'Mensen met trigeminus neuralgie willen hun hoofd stilhouden en elke prikkeling van buitenaf, zoals tocht, kauwen en aanrakingen, vermijden. Vanuit dat perspectief is headshaking bij paarden ten gevolge van trigeminus-neuralgie niet logisch. Je zou het tegenovergestelde gedrag verwachten. Er kan wel een irritatie van de zenuw zijn, zonder van een neuralgie te spreken. Het frappante is dat er anatomisch en neurologisch verschillende belangrijke verbanden bestaan tussen de drielingzenuw en het gewricht tussen achterhoofd en eerste nekwerfel. Met andere woorden, de irritatie van de zenuw kan worden beïnvloed vanuit het atlanto-occipitale gewricht en dat blijkt ook uit onze behandelingen van headshakers.' Wel meent Alen dat andere factoren, zoals allergie, stress, voeding en ontstekingen aan de bijholten of slijmvliezen de prikkeling of irritatie aan de drielingzenuw en daardoor de symptomen, het hoofdschudden, kunnen beïnvloeden.



'Wervels zijn verbonden met ribben, bekken, schedel én ledematen en organen'

Allergie

Alen: 'De veterinaire geneeskunde constateert dat headshaking de laatste tien jaren steeds meer voorkomt. Iedereen weet dat dit ook voor allergieën bij mensen en dieren geldt. Allerlei aanleidingen worden genoemd: luchtvervuiling, opgroeien in een te schone omgeving, voeding, huisvesting, noem het maar op. Vaststaat dat er iets met het immuunsysteem van mensen en dieren aan de hand is. Twintig jaar geleden werden de geneeskundigen die het toenmalige breed geaccepteerde antibioticagebruik in twijfel trokken, bijna aan de schandpaal genageld. In België worden mensen nu via televisiespots voor antibiotica gewaarschuwd, omdat inmiddels bekend is dat een teveel het lichaamseigen afweersysteem aantast. Door de jaren heen veranderen visies en er is weinig bekend over wat vaccinaties, medicijnen en wormenkuren op lange termijn met paarden doen. Kennelijk zijn er externe factoren die het immuunsysteem verkeerd interpreteert. Het immuunsysteem van paarden staat al enkele generaties onder invloed van medicijnen die wij toedienen om bepaalde ziekten of parasitaire aandoe-

ningen te voorkomen. Mogelijk is er vanuit deze optiek een verband met headshaking.' 'Honderd paarden met headshaking zullen in de osteopathie op honderd verschillende manieren worden behandeld', besluit Alen. 'Vanuit de osteopathie gezien is er geen eensluidende therapie voor headshaking. Een osteopaat bekijkt per paard alle facetten voordat hij tot een behandeling overgaat: de leefwijze, het rijden, fysieke blokkades, eventuele valpartijen in het verleden, kortom de complete levensloop.' <

Literatuur: 'Hoofdschudden of headshaking bij paarden', drs. Lidwien Verdegaal, gepubliceerd in het mediumorgaan van Vhiver.

Stefan Alen en Frank Dirckx zijn de initiatiefnemers van 'The International College for Research on Equine Osteopathy' (ICREO). De Belgische overheid heeft ICREO als opleidingsinstituut erkend. ICREO verzorgt opleidingen en cursussen voor osteopathie bij dieren, voornamelijk honden en paarden. www.icreo.com